

Ajankohtaista lasten ja nuorten lukutaitoa ja lukemista
edistävistä erityistehtävistä sekä vinkkejä
varhaiskasvatukseen ja kirjaston yhteistyöhön
13.3.2020 Raisio

Pirjo Humalainen, koordinaattori, Seinäjoen kaupunginkirjasto Lasten ja
nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallinen
erityistehtävä

Mikä on ”Seinäjoen erte-Lubu”?

- ▶ 1.1.2020 lähtien, OKM, toistaiseksi

Miksi?

- koordinaatio, yhteistyö!
- kansainvälisyys
- mallit, suositukset, apuvälineet

Työntekijät

► Kehityspäällikkö Mervi Heikkilä

FM, kirjastonhoitaja, lastenkirjailija Mervi Heikkilä on työskennellyt 17 vuotta kirjastotoimenjohtajana Ylistarossa, Nurmossa ja Seinäjoella. Lisäksi häneltä on vuodesta 2007 lähtien julkaistu monipuolisesti lasten ja nuortenkirjallisuutta, myös selkokielellä. Kehityspäällikkönä Heikkilä vastaa yksikön toiminnasta ja viestinnästä sekä toimii erilaisissa asiantuntijatehtävissä.

► Koordinaattori Pirjo Humalainen

FM, kirjastonhoitaja ja kulttuurituottaja Pirjo Humalainen on työskennellyt yli 30 vuotta kirjasto- ja kulttuurialalla. Kokemusta on kertynyt yleisistä kirjastoista sekä oppilaitoskirjastoista. Pirjo on työskennellyt erilaisissa työtehtävissä mm. lasten- ja nuortenkirjastotyössä, kirjastotoimenjohtajana, hanketyössä ja tapahtumatuotannossa sekä tieto- ja kirjastopalvelun opetustehtävissä.

► Bibliotekspedagog Lena Sågfors

Lena Sågfors har bakgrund som timlärare på gymnasiet och arbete på flera yrkeshögskolebibliotek. Lena har sedan jobbat i tio år som bibliotekspedagog i Vasa och numera i Kronoby.

I det bibliotekspedagogiska arbetet har Lena tagit fram biblioteksstigar tillsammans med representanter från läroplansarbetet inom grundläggande utbildning, jobbat inom olika läsfrämjande projekt, ordnat evenemang och litteraturfestivaler, träffat massor med barn och ungdomar i läsfrämjande verksamheter såsom bokprat, olika läsprojekt och sagostunder.

► Bibliotekspedagog Anna-Maija Koskimies

Bibliotekspedagog och FD Anna-Maija Koskimies har forskat i barnlitteratur och jobbat som barn- och ungdomsbibliotekarie först vid Finströms bibliotek på Åland samt sedan 2011 vid Vasa stadsbibliotek. Arbetet som bibliotekspedagog har inneburit allt från babypoesi till bokprat och från sångstunder med pensionärer till kurser i Vasa fängelse. Evenemang från små utställningar till stora litteraturfestivaler har utgjort en stor del av arbetet, liksom medverkandet i olika läsfrämjande projekt.

Tehtävät

- ▶ lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen kehittämisen
- ▶ valtakunnallinen koordinaatio ja tuki (Lukulystit seminaari 25.-26.11.2020)
- ▶ lasten ja nuorten lukemista edistävän yleisten kirjastojen valtakunnallisen toimijaverkoston (Lanu-neuvosto) luominen ja johtaminen sekä verkoston yhteistoiminnan aktiivinen kehittäminen
- ▶ kirjastojen ja varhaiskasvatuksen, koulun sekä muiden lukemista edistävien toimijoiden yhteistyörakenteiden ja yhteistyömallien kehittäminen ja juurruttaminen
- ▶ yleisten kirjastojen yhteistyötahona toimiminen muun muassa opetushallituksen (Lukuliike-koordinaatio), Lukukeskuksen, Kirjastoseuran, Kirjastot.fin, Pohjoinen Lukihanke (Oulun ja Lapin yliopistot), Lukiliike kouluissa -hanke (Niilo Mäki Instituutti) yms. lukemista edistävien myös kirjastoalan ulkopuolisten toimijoiden kanssa sekä oppilaitosyhteistyö (Seamk ja Haapop)

- ▶ lasten ja nuorten lukemista edistävien valtakunnallisten kokeilujen ja kehittämishankkeiden suunnittelu, toimeenpano ja seuranta sekä saatujen tulosten levittäminen ja jalkauttaminen (mm. Apila-leiristä menetelmäopas)
- ▶ lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävän osaamisen kehittäminen kirjastoissa (koulutuspaketti Liboppi-alustalle tulossa 2021)
- ▶ kansallisen ja kansainvälisen tutkimustiedon seuranta ja levittäminen (mm. Onnimanni-lehteen referaatteja ajankohtaisista tutkimuksista)

Miksi tarvitaan yhteistyötä kirjaston ja varhaiskasvatuksen kesken?

- ▶ Asenteet lukemista kohtaan opitaan usein jo ennen kouluikää!
- ▶ Kaikilla lapsilla ei ole kotona lukevan aikuisen mallia, eikä kaikille lapsille lueta kotona (Tutkimusten mukaan vain neljännes vanhemmista lukee lapsille ääneen päivittäin)
- ▶ Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatukselle asiantuntemusta, tiloja ja aineistoja
- ▶ Varhaiskasvatus puolestaan tarjoaa kirjastolle ”väylän” niiden asiakkaiden luo, jotka eivät käy kirjastossa, asiantuntemusta kasvamiseen liittyen

Sopimukseen perustuva yhteistyö

- ▶ Esim. Seinäjoen kaupunginkirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma <https://kirjasto.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2019/03/Varhaiskasvatuksen-yhteisty%C3%B6suunnitelma-2019.pdf>
- ▶ Koskee kaupungin kaikkia yksiköjä sekä yksityisiä päiväkoteja
- ▶ Yhdessä tehty, hyväksytty lautakunnissa ▶ Taustalla opetussuunnitelmat, kirjastolaki ym.
- ▶ Tulossa Erte-Lubun toimesta valtakunnallinen suositus, ehkä vuonna 2021

Tavoitteet

- ▶ Vakiinnuttaa kaupungissa hyviä kirjaston ja varhaiskasvatuksen välisiä yhteistyömuotoja
- ▶ Syventää yhteistyötä, joka koskee myönteisten oppimiskokemusten avulla aktiivisen lukuharrastuksen viriämistä ja mediataitoja. Kirjasto pyrkii resurssiensa puitteissa tukemaan varhaiskasvatusta ja esiopetusta antavia yksiköjä
- ▶ Lisätä varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoa siitä, mitä mahdollisuuksia ja apuvälineitä kirjasto tarjoaa heidän työhönsä
- ▶ Parantaa kirjaston ja varhaiskasvatuksen välistä tiedotusta
- ▶ Pyrkii tukemaan varhaiskasvatuksen henkilöstöä varhaiskasvatuksen ja esiopetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen tavoitteiden toteuttamisessa

Käytännössä

Miten saadaan tieto kulkemaan kaikkiin yksiköihin? Yhdyshenkilöt!

- ▶ teemapaketit ja yhteisökortit → voi pyytää mistä tahansa toimipisteestä, kirjaston verkkosivuilta löytyy lomake ja ohjeita opettajille sekä kasvattajille <https://kirjasto.seinajoki.fi/lapset/kasvattajille/>
- ▶ asiantuntijaluennot, esitykset, esim. vanhempainilta
- ▶ satutuokiot (lukuharrastuksen virittäminen), ryhmäkäynneillä lomake
- ▶ näyttelyt
- ▶ lukudiplomi https://eepos.finna.fi/Content/lukudiplomi_alaluokat
- ▶ https://eepos.finna.fi/themes/custom/files/Lukuliekki_vihkonen_eskarit_tulostettava.pdf
- ▶ https://eepos.finna.fi/themes/custom/files/ohjeet_esikoulun_opettaja.pdf
- ▶ opastetut kirjastokäynnit ryhmille
- ▶ mitä on tarjolla S2-ryhmille/lapsille
- ▶ esikoululaisten kirjastoon tutustuminen ja kirjastonkäytönopetus (eskariseikkailu)
- ▶ toteutumisen arviointi, yhteistyöryhmä kokoontuu kerran vuodessa

Eskariseikkailun sisältö

- ▶ Tutustuminen kirjaston eri osastoihin ja aineistoihin
- ▶ Miten kirjastossa käyttäydytään
- ▶ Miten kirjoja käsitellään
- ▶ Lainaus- ja palautusautomaattien käyttö
- ▶ Kirjastokortinhakulomake, kirjalista, kirje kotiväelle, Eeli kirjastossa

- ▶ Satuhetki, runoja ja satuvisa

Kaikki lukemaan -iltasatupassi

- ▶ Miten tavoittaa perheitä, jotka eivät käy kirjastossa?
- ▶ Toteutettiin kaupungin strategian kirjausta, yhteistyö neuvolan kanssa
- ▶ Pystyisi helposti toteuttamaan varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen kanssa
- ▶ Sponsorit (kolme isoa yritystä á 2000€)
- ▶ Markkinointi katukuvassa (abribus-taulut, keskustorin näytöt)

- ▶ Kymmenkuukautisneuvolassa perheille jaettiin Lukulahjakkassin mukana iltasatupassi ja valikoimaluettelo <https://eepos.finna.fi/Content/lapset>
- ▶ Täyden passin palauttaneet saivat lähikirjastostaan lahjan: viidestä vaihtoehdosta valittava kirja ja suklaalevy Kaikki lukemaan -kääreellä

**KAIKKI LUKEMAAN
SEINÄJOKI**

Tiesitkö, että iltasadun lukeminen

- ▶ pidentää lapsen yöunia
- ▶ tukee puheen- ja kielenkehitystä
- ▶ vahvistaa lapsen oppimisen taitoja koulussa
- ▶ tukee mielikuvituksen kehittymistä ja tunteiden käsittelyä
- ▶ <https://eepos.finna.fi/List/693065> iltasatukirjoja

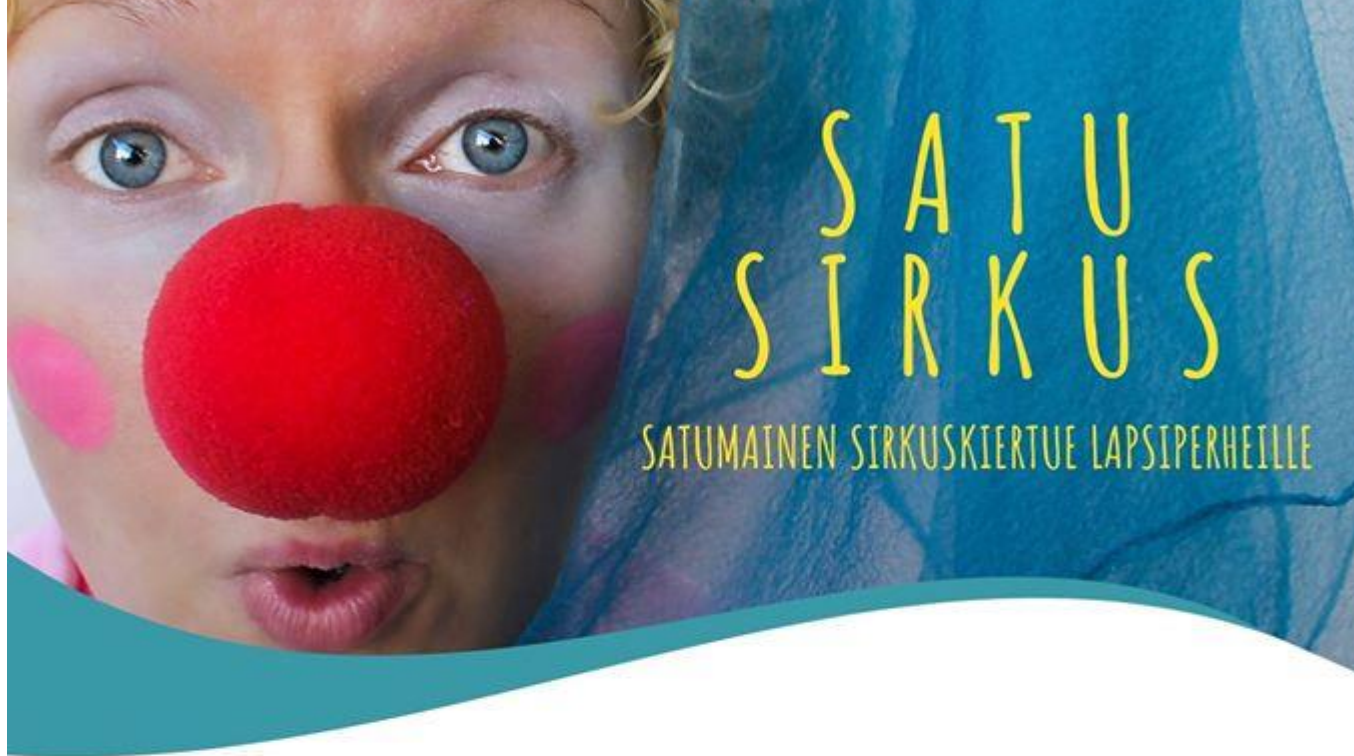
Etsitkö lapselle kuvakirjoja aiheista

- ▶ tunnetaidot
- ▶ lapsen arki uuden edessä
- ▶ erilaiset perheet

- ▶ Kurkkaa verkkokirjastoon! Esim.
<https://eepos.finna.fi/Search/Results?lookfor=tunnetaidot+lapset&type=AllFields&hiddenFilters%5B%5D=-building%3A1%2FNLF%2Farto%2F&limit=20>

Satusirkus

- ▶ Syksy 2019 toi Satusirkuksen Eepos alueelle. Laaja Satusirkus-kiertue starttasi Seinäjoelta. Kirjastoihin pystytetään pieni sirkusteltha, ja Satusirkuksessa asiakkaille tarjotaan monipuolista sirkusaiheista lastenkulttuuria ilman pääsymaksuja. Satusirkuksen sisältöjä ovat sirkusaiheinen nukketeatteri, perhesirkus-työpajat, sadutus-työpajat sekä maagiset satutuokiot teltassa. Klovni Jojon johdolla voi myös hakea uuden kirjastokortin ja samalla pääsee kokeilemaan klovnin hurjia sirkustemppeja, vaikkapa tornadon kesyttämistä. Nukketeatterin ja näyttämötaiteen ammattilaisia toteuttamassa.
- ▶ Satusirkus-hankkeessa sirkuksesta tuttuja menetelmiä sovelletaan kirjasto-ympäristöön. Keskeistä on tarinallisuus sekä lasten ja perheiden osallistaminen. Tavoitteena on saada lukemisen ja satujen ääreen niitäkin lapsiperheitä, jotka eivät ole aiemmin olleet kirjaston asiakkaita. Satusirkus on Eepos-kirjastojen yhteinen hanke, ja se kattaa vajaan vuoden mittaan kaikki Eepos-kirjastot, eli Etelä-Pohjanmaan kirjastojen lisäksi Laihian, Isonkyrön, Kaskisten, Vetelin ja Perhon kirjastot. Hanke toteutetaan Aluehallintovirastosta saadun kehittämisavustuksen turvin.

LEHTIMÄEN KIRJASTOSSA (KESKUSTIE 2)

KE 4.3. KLO 10.00-11.00

KLOVNI JOJON KIRJASTOVISIITTI

Tule moikkaamaan klovni Jojoa - saat mukaasi pienen muiston!

KLO 12.00-14.00

LASTEN SIRKUSTYÖPAJA

Työpajassa pääset kokeilemaan jongleerausta eri välineillä. Paja toimii nonstop-periaatteella eli voit osallistua toimintaan oman aikataulusi mukaisesti! Ei ennakoilmoittautumista.

TO 5.3. KLO 9.30/10.30/12.30

SIRKUS FANTASIAN HURRIKAANI SHOW

Sirkus- ja nukketeatteriesitys koko perheelle!

Kesto n. 30 min.

HUOMI! Esitykset ovat auditoriossa!

Sattumia lukusopassa

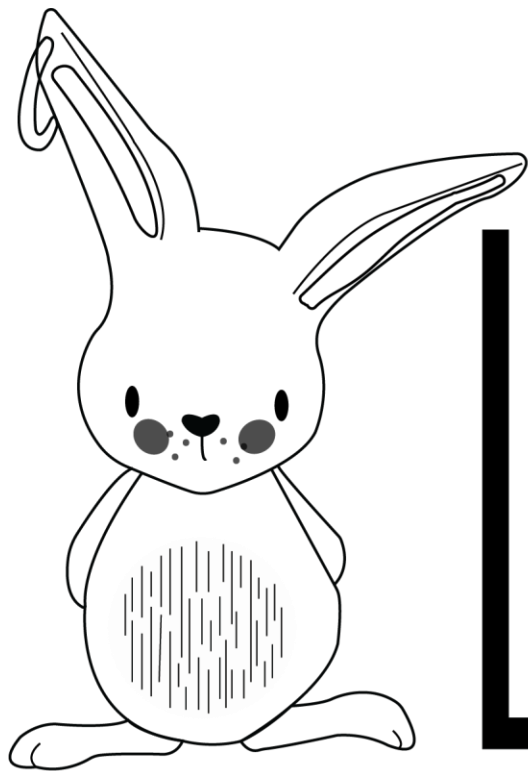
- ▶ Reissunalle - perheiden innostaminen lukemiseen
- ▶ Satujuna - toiminnallinen menetelmä satutuokioon
- ▶ Areilla - Kauppinen: Sytytä lukukipinä!
- ▶ Maailmankoulu, globaalikasvatuksen resurssikeskus, <https://maailmankoulu.fi/>
- ▶ Lukuviikon vinkit varhaiskasvatuksen tueksi Lukukeskuksen sivuilta <https://lukuviikko.fi/tehtavapankki/>
- ▶ Sivupiirin kirjavinkit esim. <https://www.kirjasampo.fi/fi/sivupiiri-tietokirjoja-alakouluun-ja-esiopetukseen-2020>
- ▶ Loitsuja ja lohikäärmeitä menetelmäopas https://www.lastenkulttuuri.fi/wp-content/uploads/2016/02/ll_netiversio_valmis.pdf
- ▶ Satu ja Aatos : tarinallista taidekasvatusta teatterin keinoin <https://lakupankki.fi/tuote/satu-ja-aatos-tarinallista-taidekasvatusta-teatterin-keinoin/>
- ▶ Kirjasto saapuu päiväkotiin hanke, Ylöjärven kirjasto <http://kirjavinkkariyhdistys.fi/1787-2/>
- ▶ Satujooga : joogaharjoituksia ja tarinoita lapsille, Hämeenlinnan kirjasto <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/satujooga-joogaharjoituksia-ja-tarinoita-lapsille>

Opinnäytetöitä

- ▶ Turun amk Jenna Leinonen: Laiva on lastattu saduilla - menetelmäkansio satujen käytöstä päivähoitossa,
- ▶ Satakunnan amk Elina Tunturi: Satujen vaikutus lapsen kielelliseen kehitykseen,
- ▶ Seinäjoen amk Jasmin Kohtala & Annika Leino: Lukemisen rooli varhaiskasvatuksessa
- ▶ Oulun amk Katja Kunnari: Toiminnallinen satutunti Rovaniemen kaupunginkirjastossa
- ▶ Satakunnan amk Anne Lehtinen-Grönberg: Lukemisen iloa ja yhdessäoloa - satutuokiopas vapaaehtoisille sadunkertojille
- ▶ Oulun amk Salla Tolppanen: ”Vau, mikä kuva!” : Mediasatutuokiot Kestilän kirjastossa esiopetusikäisille lapsille

Kiitos!

Pirjo.humalainen@seinajoki.fi

LUBU